

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravištvo v Ljubljani, Franciškanška ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Varočnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 48, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

inzerat: Enostopna petlet vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list se poštnine prost.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Pozdravljeni.

Jutri se snidejo delegati članov Konzumnega društva za Ljubljano in okolico, da sklepajo o delu svoje zadruge v minolem poslovnem letu. V obširnem poročilu je načelstvo podalo članom pregled izvršenega dela, prodaje blaga ter društvenega premoženja. Iz poročila posnemamo, da je v l. 1917/18 oddalo društvo med člano blaga za K 2,738.594.13. Blago je oddajalo v 10 prodajalnah, od teh jih je 6 v Ljubljani oz. v njeni okolici, 4 pa na Gorenjskem. Članov ima društvo 3330; preskrbuje pa 17.211 oseb. Povprečno je prejela iz društvenih prodajalen v minolem letu vsaka družina blaga v vrednosti nekaj nad 800 K.

Društvo ima lastnih denarnih sredstev: K 182.794.14. — V l. 1917/18 izkazuje čistega prebitka K 78.110.65 K. Aktiva znašajo K 557.276.29. — Prometa pa je društvo imelo v l. 1917/18 K 11.771.313.54.

Društvo izplačuje v slučajih potrebe svojim članom bolniško podporo ter v slučajih smrti pogrebno podporo. Bolniški sklad znaša K 21.000, pogrebni K 1.000, ki pa se avtomatično glasom pravilnika popolnuje iz tekočih prejemkov.

Konzumno društvo za Ljubljano in okolico je mlada organizacija. Z dokončatvijo poslovnega l. 1917/18 slavi tudi desetletnico svojega obstoja. Iz malih početkov je izraslo v mogočno organizacijo. In to v 10 letih, ki pomenjajo: deset let marljivega dela, deset let neprestanega boja za priznanje vrednosti samopomoči potom zadružne organizacije, deset let sistematične vzgoje za porazumevanje zadružne ideje!

V dobi desetih let je oddalo društvo med člane blaga za 8,756.332 kron ter razdelilo dobička 288.326 kron. Kdor ve, kaj pomeni to v naših razmerah, ve oceniti delo društva.

Svoje desetletnice društvo ne proslavlja, tako kot bi se sploh pričakovalo — ne priredi velike manifestacije za zadružno misel. Obzir na dobo, v kateri živimo, je vodstvo napotilo na druge misli.

Društvo se hoče ob svoji desetletnici spomniti trojih činiteljev, ki se mu zdé nad vse važni za daljni razvoj, namreč:

svojih uslužbencev, slovenskega delavstva in narodnogospodarskega znanstva med nami.

Zato predlaga občnemu zboru, da dovoli iz prebitkov

K 10.000 za penzijski sklad svojih uslužbencev — K 10.000 za izobraževalno delo med slovenskim delavstvom —

K 1.500 za nagrado za spis o pomenu in potrebi zadružništva, ki naj obsega najmanj 6 tiskanih pol. —

Razvoja in napredka te naše zadružne organizacije so veselimo iz vsega srca. Pozdravljamo zato pionirje zadružne misli, ki so snidejo na važnem zborovanju. Le naprej po ti poti v prid in blagostan našega ljudstva! Dosedanji uspehi naj bodo krepko bodrilo za bodoče delo.

Pozdravljeni!

Dr. Al. Zalokar:

Nujne zdravstvene naloge.

II.

Kdor hoče vedeti, na kateri stopnji kulture se kak narod nahaja, naj pogleda statistiko o umrljivosti njegovih otrok! Čim kulturnejši je narod, tem manjša je umrljivost njegovih otrok, in čim nižje stoji narod kulturno, tam več otrok mu umira v najnežnejši dobi. Umrljivost otrok je naravnost merilo za kulturno stopnjo naroda.

Če s tem merilom merimo kulturno stopnjo slovenskega naroda, pridemo do žalostnega in sramotnega zaključka. Med visokokulturnimi Norvežani umre letno od 100 dojenčkov — osem, med Slovenci jih umre od 100 do 150. Te številke nam brez vsega komentarja kažejo velikansko gorjé. Pripovedujejo nam o sramotni nekulturnosti.

Nekulturnosti? — Ne! Govorijo nam o našem hlapčevstvu, našem robstvu, našem tlačanstvu. Naši otroci so že tlačani tujcu, kateri je blezel samo po tem, da je imel vsako leto dovolj rekrutov in da je imel v svojih tovarnah dovolj slovenskih kuljev. Tujec se ni brigal za naš naraščaj, ni ga brigalo zdravstveno stanje naših dojenč-

kov, naših otrok. Zato ne smemo pripisovati visoke otroške umrljivosti nekulturnosti, temveč pripisovati jo moramo našemu tisočletnemu robstvu.

Zdaj ko smo otresli tlačanski jarem in smo v lastni državi svobodni državljani, morajo prenehati nekdanje razmere, poskrbeti moramo za svoj naraščaj! Naša naloga bodi, da obvarujemo kolikor mogoče otroke pred boleznijo in da bolnemu otroku ustvarimo možnost, da se zopet ozdravi.

Na slovenskem jugu se doslej za bolne otroke ni še ničesar storilo. Vlada ni ničesar storila in privatna dohodelnost je bila še premalo organizirana, da bi bila mogla kaj narediti za bolne otroke. Naša jadranska obala od Gradeža do Kotorja je najkrasnejše in najprimernejše zdravilišče za tuberkulozne otroke, in vendar so oddelki naših bolnic vedno napolnjeni z malčki, ki hiraljo za tuberkulozo in umirajo v slabih prostorih in v meglenem ozračju. Na kirurški oddelku deželne bolnice se vsako leto zdravi več sto otrok, bolnih za kstno tuberkulozo, ki v našem podnebnju navadno pomrejo, dočim bi jim jasno jadransko nebo vrnilo zdravje in jih ohranilo domovini.

Poleg tuberkuloze kosijo našo mladino še mnoge druge bolezni, ki bi se dale izzdraviti tudi v našem nezdravem podnebnju. Toda manjka nam otroških bolnic, manjka nam strokovno izobraženih zdravnikov, manjka nam babic, ki bi materam pametno svetovale.

Na celem slovenskem ozemlju obstoja edina otroška bolnica v Ljubljani — cesarice Elizabete otroška bolnica. Last je privatnega dobredelnega društva in se kot taka nikoli ni mogla povzdigniti do tega, da bi bila res zatorišče vsem bolnim otrokom. Njena sredstva so bila premajhna, da bi bila mogla zadostiti potrebam nekdanje Kranjske. Leta 1912 je imela 47 postelj in je mogla sprejeti le 526 bolnih otrok. Res je sicer, da tudi v drugih avstrijskih kronovinah niso boljše skrbeli za bolne otroke, toda naša država se tudi v tem oziru ne bo smela sklicevati na proslule avstrijske vzglede.

Naloga najbližji bodočnosti je, da naša vlada poskrbi za to, da se za bolne otroke preskrbi dovolj bolniških postelj. Že s tem se bo dalo — brez ozira na vse druge profilaktične naprave; posvetovalnina za matere, oskrbovalne sestre za dojenčke itd. — mnogo doseči, da se zmanjša umrljivost otrok.

Prvi korak, ki se dá in ki se tudi mora takoj izvršiti, je ta, da država prevzame otroško bolnico v svojo last in upravo. Otroška bolnica naj se prideli k sedanjí deželni bolnici kot poseben oddelek. Na ta način se zmanjšajo režijski stroški — vlada ima potem svojih organov zadosten vpliv in potrebno kontrolo — obenem se razbremenijo kirurški in medicinski oddelek deželne bolnice, ki bi poslej sprejemali samo odrasle bolnike.

Poleg teh razlogov govorijo za ta nasvet še sledeča dejstva. Doslej se na Kranjskem nobeden zdravnik ni mogel izobraziti v otroških boleznih, poslej pa bi vsak deželni sekundarij lahko delal nekaj mesecev tudi pri otrocih. Naše babice po dosedanjem učnem načrtu niso bile zadostno poučene o otroku in njegovih boleznih, poslej bi se jih lahko praktično poučevalo v nogovanju starejših dojenčkov in otrok na otroškem oddelku deželne bolnice. (Seveda bi se moralo pri tem paziti na nalezljive bolezni.) Nadalje bi morala postati otroška bolnica nekako središče, v katerem bi se zbiralo in osredotočevalo vse skrbstveno delo za mladino, v kolikor prihaja v poštev higiena. Tam naj bi se izobraževale skrbstvene sestre in otroškemu oddelku naj bi se priključila tudi posvetovalnica za doječe matere, katero je nameravalo ustanoviti društvo »Dobrodelnost«.

V finančnem oziru ne bi dodelitev otroške bolnice k deželni bolnici delala veliko težkoč, ker bi se dala zainteresirati tudi javnost, da bi z dobrodelnimi prispevki pripomogla dobremu delu do uspehov.

V smislu teh izvajanj je stavilj deželni zdravstveni referent dr. Dolšak Narodni vladi utemeljen predlog. V interesu našega javnega zdravstva, v interesu bolnih otrok, ki v sedanjih razmerah trpe več kot kdaj prej, v interesu naše mladine, ka kateri sloni narodna bodočnost, je, da Narodna valda takoj sprejme ta predlog in ga izvrši.

Široka javnost bo hvaležna vladi in bo gotovo priskočila tej akciji na pomoč z izdatnimi gmotnimi prispevki.

Merimo slovensko kulturo po tem, kar storimo za naraščaj!

Londonska konferenca.

Trst, 9. decembra 1918.

Do 28. novembra t. l. nas je hranilo avstrijsko časopisje z vestmi, ki so prijavile avstrijski vladi in vrhovnemu armadnemu vodstvu. Do resnice nišmo prišli. Sedaj zajemamo pri nas dnevno duševno hrano iz ententnega časopisja in zopet ne izvemo, kar bi radi izvedeli. Tudi ententno časopisje, zlasti italijansko, ima dovolj prostosti, da piše vse, kar dovoljuje ententine oblasti. Torej zopet težka pot za vsakogar, ki bi rad prodrl do resnice. V splošnem se je govorilo povsod, to se mora priznati, o demokraciji, zlasti o demokraciji zapadnih evropskih držav, o samoodločbi narodov, o odpravi tajne diplomacije in še o drugih lepih rečeh. Tako se je res govorilo in danes se nam lahko zdí, da so bile vse to le lepozveneče besede, le limanice, na katere naj bi se vjelo dobrohotno in precej lahkomišelnó ljudstvo. Danes ni več nekdanje nevarnosti. Dekle je dobilo ženina in nima več potrebe se lišpati. Blagor njej. In vendar je reš, da so govorile one lepozveneče besede jezik resnične potrebe. Je resnica, da nam je demokracija potrebna, da je potrebna samoodločba narodov in je, najprej in pred vsem, potrebna odprava tajne diplomacije. Čutimo potrebo to priznati, ker ne spadamo v krožek onih elementov, ki so jim lepe besede le zato, da prikrijejo svoje resnične namene, marveč v krog onih ljudi, ki se ne boje dnevné svetlobe. Tajna diplomacija je za človeštvo bolj nevarna kot vse roparske družbe in bolj nevarna kot vsi banditi. Boj zoper tajno diplomacijo bi moral tvoriti častno nalogo vsakega poštenega človeka, ki zna socialno misliti. Toda danes je tajna diplomacija še vedno gospodarica; vlada in nadaljnje streljati kozle, ki jih mora potem plačevati ljudstvo z dragocenim žrtvovanjem svoje krvi.

Vrše se neke predpriprave za takozvano mednarodno mirovno konferenco. V to svrhu so se sešli v Londonu zastopniki treh največjih ententnih velesil. Anglije, Francije in Italije. In v Londonu so sejali za dvojnimi zaprtimi durmi in v tako zastraženem prostoru, da ne bi ušel niti en diskreten glas v javnost. Vse, kar je povedalo časopisje o tej konferenci, je bilo to, kako so bili namreč gostje v Londonu sprejeti in na katerem stolu je sedel ta in na katerem stolu je sedel drug minister pri večernem banketu. In pravkar došla oficijozna, t. j. pol oficijelna, vest iz Londona se glasi med drugim še tako:

»Italijanski interesi, ki so dobili v prvih mesecih 1915. v londonskem paktu solidno jamstvo alirancev, so bili na pravkar se vršéči londonski konferenci po italijanskih, angleških in francoskih ministrih složno priznani in potrjeni in sicer ne le v smislu pogodbe, po kateri so bili določeni pogoji italijanske intervencije, marveč tudi v duhu jadranske situacije, ki je bila povzročena po naši rezolutni zmagi nad habsburškim cesarstvom. Seveda je tudi Italija, s svoje strani, z bratskim veseljem priznala Angliji in Franciji njihove življenske interese«.

Tako torej. Ministri treh ententnih držav se zberejo. Zborujejo v strogo zastraženem zaprtém prostoru in določajo, kako si bodo razdelili plen in kako bodo skupno in solidarno postopali na mednarodni mirovni konferenci. In o vsem tem ne ve ljudstvo ničesar in razun nekaterih pametnih francoskih in angleških dnevnikov so ne zgraža nad tem nihče.

Poleg ministrov je šlo v London seveda še mnogo žurnalistov. Nas zanima, zaenkrat, kaj so poročali domov italijanski časnikarji. Nekateri pravijo, da je bil londonski pakt še izpopolnjen in uredništvo lista »Popolo d'Italia« pravi, da oni pasus, ki govori o novi situaciji, ki jo je vstvarila italijanska zmaga, pove odkrito, da se je določilo tudi priklopitev Reke in Zadra Italiji. Sonnino, da bo že govoril po angleško tudi Wilsonu. Prosim Vas, ali se naj ne čudimo, ako prizna Italija Angliji, da ne more ta poslednja niti živeti brez bivših nemških kolonij. Torej ima do njih pravico. Seveda v imenu demokracije, v imenu samoodločbe narodov. V rimski »Tribuni« piše znani publicist Rastignac (odvetnik Morrello), da je treba londonski pakt povečati in preskrbeti za sicer ne strateškične, vendar pa obrambne meje. Milanski »Secolo« pa, ki je v narodnih rečeh precej popustljiv, piše v dolgem članku, da se mora priklopiti Italiji kolikor mogoče manj neitalijanskega ozemlja. Zato pa seveda si mora Italija zagotoviti — in preko tega

se ne gre — pravi, zagotoviti, da ne bo imela, razun nje, v Jadranskem morju vojne mornarice nobena druga država. Pod tem pogojem, pravi nadalje »Secolo«, ne bomo le zagotovili vseh možnih garancij onim slovaškim manjšinam, ki morajo ostati v naših mejah, marveč tudi prosto uporabo vseh trgovskih poti in sredstev, ki jih potrebuje njihov narod za svoje življenje.

Tako pišejo različni italijanski veliki dnevnik. Take so nedvomno govorili ministri na londonski konferenci. Govorji se torej o nadvladi na morju po strani Anglije, se govori o nadvladi v Jadranskem morju od strani Italije. Ta poslednja mora biti dobro zavarovana pred vsakršno gospodarsko konkurenco in mora imeti dobre obrambne meje pred eventualnim napadom. Anglija potrebuje nemške kolonije in . . . . no, plen je velik in imajo aliranci nečesa razdeliti. V sled tega ne more priti med njimi niti do konflikta. Toda čemu te tajne seje in konference? Čemu ta pisava meščanskega časopisja? Čemu strategične meje, ako pridemo do samoodločbe narodov in do mednarodne zveze svobodnih narodov, ki bo preprečila vsakršno vojno? Ali se ne verjame več morda v demokracijo, v samoodločbo, v mednarodno zvezo? Ali se je sploh kodaj verjelo? Čemu so se narodi klali in čemu, zakaj niso imele socialistične stranke dovolj moči ne si prevzeti odgovornosti za zastopni prelitu kri. Interesi meščanskih držav so močnejši od vseh ideologij. Nacionalizem je močnejši od vseh demokratičnih teorij. Nehajmo vsaj mi enkrat za vselej pomagati trositi v svet meščanske laži in imejmo še mi pogum povedati le to, kar vidimo, le to, kar smo vendar že davno priznali za resnico. Proč s tajno diplomacijo in na dan s samoodločbo narodov. i. r.

Politični pregled.

Češki socialisti proti češkim imperialističnim elementom. Praga, 12. dec. (Lj. k. u.) Za narodno spravo na Češkem se poteguje večerni list »Pravo Lidu«. Žalostno je, piše list, da so v češkem narodu imperialistični elementi, ki hočejo nemškemu ozemlju Češke diktirati neutralistično upravo. Socialistični zastopniki v narodni skupščini in pri vladi se bodo prizadevali, da kmalu pojasnijo to stvar. V kulturnem oziru se mora nemškemu prebivalstvu dati dalekosežna avtonomija. Pripoznati se mu mora tudi zastopstvo v deželni skupščini.

Čehoslovaki v Libercu. Liberec, 12. dec. (Lj. k. u.) Snoči je iznova dospelo približno 400 Čehoslovakov na Ješted (Jeschken); razorožili so ondotni oddelek narodne obrambe in zasedli tam hišo, akotudi je zasebna tasta. Telefonska zveza z Ještedom je od tedaj prekinjena. V Libercu je mir.

Čehi v Ustju nad Labo. Ustje nad Labo, 12. dec. (Lj. k. u.) Včerajšnji dan je v splošnem potekel brez resnejših izgrediv. Ob zadnjih izgredivih so raznesli ali uničili vrednote za milijone. Včeraj opoldne je v mesto vkorakalo nekaj novih čehoslovaških čet. Tekom popoldne so se spoprijeli na kolodvoru državne železniške družbe. Nemške kolodvorske napise so pobelili, poveljnik čehoslovaških čet, major Hulik, pa je odredil, da se mora belilo zopet odstraniti, in je izjavil, da se poslej kaj takega ne bo več zgodilo. Kljub temu so ponoči izginile nekatere počestne napisne table. Ker je bil v tej stvari posredoval mestni svet, pošte niso zasedli. Popoldne so tudi na okrajnem glavarstvu izobesili čehoslovaško zastavo.

Čehi v Karlovi varih. Karlovi vari, 12. dec. (Lj. k. u.) Po desetih zvečer je dospelo na tukajšnji glavni kolodvor pod poveljstvom podpolkovnika Šlezačka 800 mož in 30 častnikov češkega vojaštva, ki so se nastanili deloma v tukajšnji meščanski šoli, deloma v Fischernu. Pred kolodvorom zbrana množica, več sto ljudi, je bila popolnoma mirna. Ko so Čehi vkorakali, so prepevali češke pesmi.

Glavar Nemške Češke na Saksonskem. Berlin, 12. dec. (Lj. k. u.) Okrajni glavar Nemške Češke je odpotoval s poslušnimi člani deželne skupščine v Zittau na Saksonskem, da bi od tam opravil posle Nemške Češke.

Poljsko zastopništvo na Ruskem razpuščeno. Dunaj, 12. dec. (Lj. k. u.) Poljska novinarska agentura poroča iz Varšave: Glasom uradnih poročil je poljska vlada ukazala poljskim zastopništvom na Ruskem kakor tudi vsem poljskim ekspozituram na Ruskem, naj se razpuste in naj varstvo poljskih državljanih na Ruskem preneso na dansko poslaništvo.

Demisije v ogrski vladi. Budimpešta, 12. dec. (Lj. k. u.) Vojni minister je, kakor poroča ogrski kor. urad, demisijoniral že snoči. Današnji demonstracijski obhod vojakov ni mogel vplivati na sklep vojnega ministra. Ra-

zeti vojnega ministra je podal ostavko tudi državni tajnik v vojnem ministrstvu Kobek.

Tuje čete na Ogrskem. Budimpešta, 12. dec. (Lj. k. u.) Tiskovni odsek vojnega ministrstva objavlja danes nastopno poročilo o tujih četah na Ogrskem. Čehi: Pri Devinu (Leveny Ujfalú), severno zahodno od Požuna, je bila praska s češkimi četami. V včerajšnjem boju pri Nagy-Macsedu za obrambo demarka-cijske črte se je posebno odlikoval praporščak 32. pehotnega polka Porja, ki se ni nehal boriti, čeprav je krvavel iz več ran. V tem boju se je slovaško prebivalstvo prostovoljno bojeval z nami proti Čehom. Boj je končal uspešno za nas. Sicer se položaj v severnozahodni Ogrski ni izpremenil.

Predsednik državne zbornice v Nemčiji za prehodni mir. Berlin, 12. decembra. (Lj. k. u.) Wolffov urad poroča: Predsednik državne zbornice je danes poslal Narodni vladi nastopno pismo: Rok za premirje mine prihodnje dni, akotudi bi ga podaljšali. Skleniti moramo takoj prehodni mir, ako hočemo domovino obvarovati nadaljnje in velikanske škode. Vesti iz taborišča naših sovražnikov poročajo, da ne pripoznajo naši sovražniki današnjemu državnemu vodstvu zmožnosti za pogajanja, pač pa da pripoznajo zakonodajne organe države, zvezni svet in državno zbornico, za upravičena, da ustvarita legitimno državno vlado, kakor tudi da skleneta volilni zakon za narodno skupščino. Brezuspješna so ostala moja prizadevanja, da bi preveril gospoda Eberta v interesu državnega vodstva o nujnosti sklicanja državne zbornice. Čas ne dopušča več, da čakam, in mi daje pravice, da skličem tudi brez odobritve vlade državno skupščino v zmislu pooblastila, ki sem ga dobil v seji dne 26. oktobra t. l. Sklicujem s tem državno zbornico, pridružujem si pa določitev časa in kraja zborovanja. Gospode kolege pa prosim, da se pripravijo za odhod in da pridejo polnoštevilno k seji. Podpisan Fehrenbach. — Ta podpis je sprejel svet narodnih pooblaščenecv, ki je gospodu Fehrenbachu odgovoril tole: Na Vaš cenjeni dopis z današnjega dne Vam odgovarjam nastopno: Neosnovana je Vaša trditve, da ne pripozna ententa današnjemu zveznemu svetu zmožnosti za pogajanja, pač pa da pripozna zvezni svet in državno zbornico za upravičena, da ustvarita legitimno državno vlado, kakor tudi da skleneta volilni zakon za narodno skupščino. Ta trditve more dovesti entento do mnenja, da nimamo vlade, zmožne za pogajanja. Svet narodnih pooblaščenecv je ponovno razložil, da po političnem preobratu ni več zveznega sveta in državne zbornice kot zakonodajnih organov. Ako bi pa vendar sklicali državni zbor, bi bili odgovorni za vse posledice.

Pohlepnost po ozemljih postaja večja. Rotterdam, 12. dec. (Lj. k. u.) Dopisnik »Nieuwe Rotterdamsche Courant« poroča: V Bruslju prevladuje mnenje, da vesti o odcepitvi ustja reke Skalde (Schelde) in o odcepitvi Zelandske Plandrije in Nizozemsko-Limburške izvirajo iz želje Francije, da si prikljopi nadvojvodino Limburško, za odškodnino pa prepusti Belgiji to nizozemsko ozemlje. Uradno se ta vest ne potrjuje in tudi ne zanika.

Demobilizacija na Angleškem. Amsterdam, 12. dec. (Lj. k. u.) Kakor poroča Reuterjev urad iz Londona, je izjavil minister za osnovo, dr. Addizen, v svojem govoru, ki ga je imel v Londonu, da je vlada ukrenila vse potrebno v pospešitev demobilizacije. 60 do 70 odstotkov vseh v inozemstvu nahajajočih se čet bodo demobilizirali kar najhitreje. Vlada namerava razveljaviti tudi izvozne prepovedi, kolikor bo to dopuščala blokada in obveznosti proti zaveznikom. Doslej je bila razveljavljena izvozna prepoved že za 300 vrst raznega blaga.

Zakaj se Wilson ne udeleži mirovnih pogajanj? Amsterdam, 11. dec. (Lj. k. u.) Kakor poroča eden tukajšnjih listov, pišejo »Times«: Sklep predsednika Wilsona, da se ne bo udeležil prave mirovne konference, je dokaz previdnosti. Čeprav je Wilson, kot ministrski predsednik v Angliji, voditelj stranke, vendar je zunaj Amerike nekaj republikanski kralj, simbol moči in dostojanstva Amerike.

Dnevne vesti.

Cankarjev večer v veliki dvorani »Mestnega doma«. Izobraževalno društvo »Svoboda« priredi v sredo, dne 18. t. m. zvečer v veliki dvorani »Mestnega doma« Cankarjev večer, da počasti na primeren način spomin velikega pisatelja, človekoljuba in sodruga. Na večeru

bodo referirali najboljši Cankarjevi prijatelji in poznavalci njegovega dela. Vabimo vse, da se številno udeležite tega večera. Program Cankarjevega večera pravočasno priobčimo.

Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani. Izišil sta 21. in 22. številka.

Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske v času od 1. do 7. decembra 1918. Novorojencev 16, mrtvo-rojenca 2, umrlo je 29 oseb, in sicer 19 domačinov in 10 tujcev. Za tifuzom je umrl 1 tujec, za jetiko 3 osebe (2 tujca), za mrtvoudom 3 osebe, za različnimi boleznimi 13 oseb; za pljučnico 4 osebe, za influenco 5 oseb (med njimi 1 tujec). Za vratice je obolel 1 domačin.

Cene mesa. Od več strani prihajajo pritožbe, da mesarji zlasti po deželi prodajajo meso po naravnosti nezaslanih cenah, češ, da se je živina podražila. V pokuk prebivalstva se naznanja, da je na podlagi novih cen živini določila Narodna vlada SHS cene mesu z odlokom z 1. decembra 1918, štev. 168 takole: goveje meso sprednje 6 K 20 vin. za kg s priklado, goveje meso zadnje 8 K s priklado, soj 6 K, jezik 8 K, pljuča 1 K 20 vin., telečje meso I. vrste 10 K za kg s priklado, telečje meso II. vrste 9 K za kg s priklado. K zadnjemu mesu spada tudi pljučna pečenka, bržla in druge boljše vrste mesa. Mesarji tudi za te vrste mesa nimajo pravice zahtevati višjih cen. V splošnem interesu ljudstva je, da vsi sodeljujejo pri nadzorovanju, po kakšnih cenah mesarji prodajajo meso. Vsak posamezen slučaj naj se ovadi okrajnemu glavarstvu oziroma mestnemu magistratu v Ljubljani, katere oblasti bodo krivce strogo kaznovali in jim eventualno obrt odvzele. Če bodo pa ljudje sami trpeli navijanje cen in zamolčali znane slučaje iz bolazni, da no bi imeli kake sitnosti, potem se bo odušstvo brez strahu razvijalo in bodo ljudje sami krivi, če trpe vsled odiranja. Zgoraj omenjene cene mesa veljajo za vse v območju Narodne vlade nahajajoče se ozemlje, t. j. za bivšo Kranjsko, Koroško, Štajersko in Primorsko, in sicer za mesta in deželo.

Sprejem strank pri oddelku za prehrano. V oddelku za prehrano Narodne vlade se sprejemajo stranke odslej samo v sredo in soboto od 9. do 10. ure dopoldne. — Druge dneve, oziroma v drugem času se — izvzeti so le najnujnejši primeri — stranke ne sprejemajo. — Za poverjenika: Senekovič s. r.

Z dežja pod kap. Iz krogov ljudskošolskih učiteljev se nam piše: Trpini, ljudskošolski učitelji, smo veselo pozdravili Narodno vlado v nadi, da nam bo izboljšala naše obupno materialno stanje. A v arali smo se. Prvi njen korak je bil, da nam zadržuje plače. Za mesec december t. l. niti danes še nismo prejeli vinarja. Torej ne le nič nabavnega prispevka, nič izboljšanja: še to, kar smo do sedaj redno dobivali, nam je ustavljeno! Zakaj se taka praksa ne poizkuša na bolje plačanih uradnikih? Ali mora res trpin-učitelj biti prizadet? Prosimo slavno Narodno vlado, da brez odloga stori svojo dolžnost proti nam. Mi ne moremo čakati na kravo zaslužene vinarje.

Nakazovanje razstreliva. Za izključno nakazovanje razstreliva je pooblaščen nadporočnik ing. F. Rüh, ki ima svojo pisarno v skladišču na glavnem kolodvoru v Ljubljani, in se je zato v vseh teh zadevah edino na njega obračati. — Poverjenik za javna dela in obrt.

Radničke novine, glasilo socialno demokratične stranke za Dalmacijo. V Splitu je izšla 7. t. m. prva številka »Radničkih novina«, glasila socialno demokratične stranke za Dalmacijo. Ves čas vojne ni izhajal v Dalmaciji noben socialistični list, sedaj po vojni pa, ko je tudi Dalmacija svobodnejše zadihala, so pričeli izdajati dalmatinski sodrugi svoj tednik »Radničke novine«. Želimo mu srečno pot v boju za Socializem in mu ključemo Pozdravljen!

Združitev dopolnilnih poveljništev in črnovojniškega okrajnega poveljništva. Dopolnilno okrajno poveljništvo prejšnje skupne vojske in domobranstva, nadalje črnovojniško okrajno poveljništvo v Ljubljani so združila v skupno poveljništvo pod naslovom »Vojno dopolnilno poveljništvo v Ljubljani«, kamor je odslej pošiljati vse zgoraj imenovanim poveljništvom namenjene spise, vloge itd. »Vojno dopolnilno poveljništvo« je na Ambroževem trgu štev. 7 v prostorih nekdanjega dopolnilnega okrajnega poveljništva štev. 17.

Poročilo iz Trsta. V Škedenj je prišlo danes nekoliko mož v spremstvu karabinerjev, ki so prebarvali vse slovenske napise, češ, da se to godi na višji ukaz. Na kaštelu držijo kakih 200 bivših avstro-ogrskih vojakov Dalmatincev interniranih. Tudi enega srbskega vojaka, ki ima kot tak legitimacijo, držijo zaprtega. Na namestništvu so zaprti vse sobe, kjer so še delali prejšnji referenti, in so jim izjavili, da ilm ni treba več priti v urad. Isto so rekli tudi v računskem oddelku, ki je pripravljati izkaze za plače državnih uradnikov pri politični upravi, med temi tudi za državne učitelje. Slovenski državni učitelji do danes niso dobili plače in se bojijo, da je z ozirom na gorenjo odredbo sploh ne dobijo.

Razglas vinogradnikom. Narodna vlada SHS, predstojništvo za kmetijstvo, naznanja vinogradnikom, da se bodo spomladi leta 1919. iz državnih zalog na Kranjskem oddajali ameriški ključi (roznice) in korenjaki (bilke, sajenke) po naslednjih pridelovalnih cenah: 25 K za 1000 ključev in 60 K za 1000 korenjakov. Znižanje te cene je mogoče dovoliti le v slučajih doka-

zane revščine. Cepljene trte, ki so zaradi prošlega mrzlega in deževnega poletja v rasti zaostale; se leta 1919. ne bodo oddajale. Razen navedenih cen morajo prejemniki trt plačati še 1 K ovojnih stroškov za vsakih 100 trt, ako jih ne prevzemo nezavrtih na oddajnem prostoru. Prevozne stroške (voznino) morajo plačati prejemniki. Prosilci za ključe ali korenjake se morajo zglasiti najkasneje do 15. februarja 1919 naravnost pri vinarškem nadzorniku B. Skalicky-ju v Kandiji pri Novem mestu ter obenem navesti, koliko in kakšnih trt potrebujejo. Ključi in sajenke se oddajajo v ta namen, da se z njimi vinogradniki zasade svoje lastne vinograde. Zaraditega je vsaka trgovina ali vsako drugo ravnanje iz dobičkarije s temi trtami najstrožje prepovedano. Kdor bi prestopil to prepoved, ta izgubi za vedno pravico dobivati trte iz državnih trtnic.

— **Prva hrvaška hranilnica** v Zagrebu poviša delniško glavenco. Na glavni skupščini delničarjev »Prve hrvaške hranilnice« v Zagrebu je bilo sklenjeno, da se poviša delniška glavnica hranilnice za 10.000.000 kron, t. j. na 25.000.000 kron, zato se zda 5000 novih delnic po 2000 kron nominalne.

— **Na Dunaju so zaprli vse šole.** Kakor poročajo dunajski listi, je deželni šolski svet na Dunaju odredil, da se morajo zapreti dne 14. t. m. vse dunajske šole. Šole ostanejo zaprte najbrže do 7. januarja. Vzrok tej odredbi je pomanjkanje premoga.

— **Pouk na dunajskih univerzah ustavlja zaradi pomanjkanja kuriva.** Kakor poroča »Zeit«, bodo na dunajski univerzi 14. decembra zaradi pomanjkanja premoga sistrali vsa predavanja.

— **Nov časopis »Zora«** namerava izdati v Osijeku skupina trgovcev in veleindustrijev.

— **Brezlični brzovaj med Prago in Parizom.** Dne 10. t. m. so prvič poizkusili brezlični telegraf med Prago in Parizom. Postaja na Eifflovem stolpu v Parizu je brzovajko sprejela. Brzovajlanje se torej uvede.

— **Pri izkladanju živine,** ki jo je dobila »Vnovčevalnica« za aprovizacijo mesta te dni, se je na potu s kolodvoru na Zeleni hrib izgubila ena žival. Kdor ve kaj o tem, naj naznaní »Vnovčevalnici« za živino in mast v Ljubljani, Turjaški trg št. 1, proti primerni nagradi.

— **Vnovčevalnica za živino in mast v Ljubljani.**

— **Otvoritev šol v Trstu.** Lj. k. u. poroča iz Trsta:

V sredo, dne 4. t. m. so zopet otvorili italijanske srednje, meščanske in ljudske šole in italijanski rikreatorij in otroške vrte ter slovenske občinske ljudske šole spodnje in zgornje okolice. Za druge slovenske šole v mestu, kakor CM ljudske šole pri Sv. Jakobu in na Acquedottu, za CM meščansko šolo pri Sv. Jakobu, za slovensko trgovsko šolo in trgovsko nadaljevalno šolo, kakor tudi za slovensko gimnazijo in učiteljske ni še nič določeno. Predolge za otvoritev navedenih šol s prenatrženimi učnimi načrti in z navedbo učnih knjig, ki naj bi bili odšihmal v rabi, so vložili Slovenci pri gubernijski oblasti takoj prve dni po okupaciji. Vršile so se ondi tudi nekatere konference s slovenskimi zastopniki, vendar do danes še ni nobene rešitve. Razglas gubernijske oblasti od 1. t. m. zahteva, da morajo vse privatne šole vložiti pri gubernijski oblasti prošnjo, da se jim podeli dovoljenje, zopet povzeti svoje delovanje. Nemške državne šole, kakor ljudske in meščanske, gimnazija in realka, ter nemški privatni ženski licej brzkone ne bodo več otvorjene, ker je njih poslopja deloma zasedlo italijansko vojaštvo, deloma so pa že določena za italijanske šole. Tudi poslopje CM šole pri Sv. Jakobu je že zasedlo vojaštvo, vendar je guverner na protest obljubil, da bo dal zopet izprazniti poslopje.

— **Nemška cesarica nevarno obolela.** Kakor poroča »Het Vaderland«, je prejšnja nemška cesarica nevarno obolela na srčni hibi v Amerongenu. Nekega berlinskega zdravnika so brzovajno poklicali v Amerongen.

— **Francozi so zatvorili** nemško vseučilišče v Strassburgu in profesorje odpustili.

Kovinarji!

Dne 22. decembra 1918 ob 9. dopoldne se bo vršila v mestni posvetovalnici v Ljubljani

konferenca zaupnikov

vseh podružnic kovinarske organizacije na Kranjskem, Spodnjem Koroškem in Spodnjem Štajerskem.

Dnevni red: 1. situacijsko poročilo, 2. organizacija in taktika, 3. ustanovitev centralnega društva kovinskih delavcev za Jugoslavijo, 4. odobritev pravil, 5. uvedba obligatnega slovenskega strokovnega glasila, 6. slučajnosti.

Gosti imajo vstop le proti izkaznicam, ki jih dobe pri načelnikih podružnic. **Tajništvo.**

Dopisi.

Zabukovca pri Celju. Pri nas se je vršil v nedeljo dne 8. t. m. javen shod rudarjev, na katerem je poročal sodrug Čobal. Shod je bil jako dobro obiskan, navzočih je bila polna dvorana do zadnjega kotička med njimi tudi nekaj poduradništva. Izvajanje govornika so navzoči spremljali z odobravanjem. Po enopolturnem govoru in izvolitvi odbora rudarske organizacije se je zborovanje zaključilo. Omeniti moramo še, da je pri nas

344 rudarjev organiziranih in da je le. še kakih 20 neorganiziranih, pa tudi te upamo, da pridobimo v kratkem za organizacijo.

Zidan Most, Cementnim tovarnarjem: Delavci cementne tovarne se pozivljajo, da se pripravijo na močno delavsko organizacijo; vsak naj bo član političnega društva, vsak se pripravljaj tudi na močno strokovno organizacijo. Pripravljalni odbor, ki je bil 1. decembra na shodu izvoljen, je dolžan, da deluje za strokovno organizacijo kolikor je v njegovi moči. — 19. decembra ob 6. zvečer je sestanek odbora in delavskega sveta v društveni sobi pri Juvančiču. Vsak odbornik naj se ga gotovo udeleži. Vse naročnike »Napreja« pa vljudno prosimo, da oddajo pravočasno naročnino za list. Naročnino sprejema sodrug Pečnik, predsednik političnega društva »Napreja« v Zidanem mostu.

Iz Velikovca. Med Celovcem in Velikovcem Nemci nesramno rekvirirajo Slovence, Nemce in Nemskutarje pa puste v miru. Župnika Dolinarja so zaprli. V Celovcu samem nismo varni življenja. Prof. Angefer je na zborovanju nemških žen v Celovcu hujskajoče govoril proti Slovincem: Položaj je vsak trenutek bolj nevaren. Danes so streljali Nemci na našo patroljo v Malem Sv. Vidu; bila je megla in naši niso opazili Nemcev. Nemci so streljali s strojnicami in oddali so tudi več šrapnelov na našo patroljo, ki je šla braniti slovenskega kmeta, kateremu je nemška patrolja demolirala hišo. V Št. Janžu na Mostiču so odpeljali družino predsednika N. S. Koflerja, on sam in sin sta ubežala, družino so Nemci odvedli neznan kam. Nemške čete prihajajo čez Krko. Na več krajih so odvedli duhovnike in trgovce. Župnika v Šmarjeti smo rešili s silo, razorožili smo nemško patroljo in jo imamo tu zaprto.

Rajhenburg. V nedeljo se je vršil napovedani shod, ki je bil ogromno obiskan od strani rudarjev, kmetov in meščanov. Shodu je predsedoval sodrug Dančka, za pisnik je vodil sodrug Palčič Ivan, poročal pa je sodrug Petejan, ki je v daljšem govoru orisal stališče delavstva napram Jugoslovanski državi, ter delavske zahteve v političnem, gospodarskem in socialnem oziru. Poudarjal je naše republikansko naziranje in njega pomen za demokratični ustroj države. Slednjič je priporočal naše razredne, politične, strokovne in gospodarske organizacije. Govornik je žel za svoja poljudna izvajanja burno odobravanje. Shod je jasno pokazal, da je Rajhenburg za socialno demokratično stranko postal važna postojanka. Tu imamo že sedaj politično organizacijo, ki šteje nad 150 članov in v nedeljo dne 22. t. m. se bo ustanovila podružnica rudarjev. Tudi naročniki »Napreja« rastejo od dne do dne. Po nedeljskem shodu se je priglasilo 18 novih naročnikov, kar je za ta kraj zelo častno in je lahko drugim krajem za zgled.

Shoda v Radečah in na Vrhovem. V socialistično stranko ne spada samo industrijski delavec, marveč tudi naš kmetiški človek. Da bo morala socialistična stranka temu načelu posvečati več pozornosti, da bo morala zlasti izdelati naš socialistični kmetiški program, to kažejo shodi, ki jih je prirejela socialistična stranka v teh zadnjih tednih. Dočim so se v prejšnjih letih naši kmetje in naše kmetice izogibale naših shodov, ker so jim slikali socialiste kot družbi nevarne ljudi, kot nekake antikriste, je postalo sedaj vse drugače. Naš kmetiški človek je v marsičem spregledal v tej vojni. Početkoma so mu bili trobili, da gre v tej minuli vojni za vero. Ali spoznal je laž, prišel je v svet in tam se je otrešel ozkosrčnosti. Vrnil se je bil na svojo grudo zrevolucioniran. To priliko socialistična stranka ne sme zamuditi. Smo tu, da propagiramo velike ideje socializma, da zanesemo te ideje v najoddaljenejšo gorško kočjo. Posnemajmo svoje ruske sodruga, ki so šli k mužiku in mu razlagali ideje socializma! Zato bodi naše geslo: **Na kmete z našimi shodi!** Dva čisto kmetiška shoda sta se vršila v Radečah in na Vrhovem. Na obeh shodih se je nabralo toliko ljudstva, da ni bilo prostora za vse zborovalce. Na obeh shodih je poročal sodrug Lemež o razliki med bivšo Avstrijo in Jugoslavijo, o razliki med podložnikom in državljanom, o zahtevah socialistov glede ureditve nove države, o naših zahtevah glede kmetiškega vprašanja itd. V Radečah je bila razuntega sprejeta resolucija glede velikih nerednosti pri tamošnji aprovizaciji, katero resolucijo bo predložilo tajništvo stranke poverjeništvu za prehrano. Obem shodom je predsedoval sodrug Tičinič, ki je poleg sodruga Zattererja govoril na obeh shodih. Stranka ima v obeh krajih par dobrih agitatorjev zlasti med kmeti.

Položaj železniškega delavca. Železniški delavec, samec, živi danes v prav slabem položaju. Njegova dnevna plača znaša pet kron! S temi petimi kronami naj se potem hrani, plačuje stanovanje in kupuje še druge dnevne potrebščine. Res je, da ima železniški delavec hrano v železniški kuhinji, ki ni ravno draga, toda njegova plača je tako majhna, da niti za ceneno hrano ne more zadostovati. Napravimo majhen račun! Hrana v železniški kuhinji stane delavca na dan 3 K 70 vin.; poleg tega mora plačati še blago, ki ga prejema iz aprovizacije, dalje premog, bolniško blagajno in organizacijo — vse to so redni stroški — kar stane mesečno okoli 50 kron. Ako prištejemo k temu stroške za mesečno hrano, ki znašajo 114 K 20 vin., tedaj dosežejo skupni stroški na mesec vsoto 164 kron. Sedaj pa primerjajmo njegovo dohodke s stroški in našli bomo, da znaša pri-

manjklaj okoli 25 kron. Njegova plača torej ne zadostuje, da bi si plačal ž njo najpotrebnejšo hrano in neobhodno potrebne stroške. Kako naj se delavec potem še obleče, obuže in kupuje tobak? Kadar pa se drzne izreči kako besedo proti temu lumparskemu družabnemu redu, tedaj je — boljševeki!

Zadnji pot Cankarja.

Ogromne množice ljudstva so se pomikale proti tretji popoldanski uri pred »Narodni dom«, da izkažejo velikemu sinu slovenske domovine čast in hvaležno srce na njegovi zadnji poti. Pred »Narodnim domom« so se zbrala korporativno deputacije raznih društev, političnih in kulturnih organizacij, dijaštvo in številno ljubljansko občinstvo. Na mrtvaškem vozu je ležal Ivan Cankar, njegov duh pa je napolnjeval duše žalujočih množic, turobna tišina je vladala v ozračju, čutili smo neusmiljen memento neizprosne usode, ki obsodi vsako življenje v smrt... O, mrka ironija usode, najlepši cvet, misli do neba, hrepenenje po življenju in sreči — vse je zapisano smrti... In Cankar! V Tebi je bilo posebej ljeno vse, kar more največjega obsegati človeški duh. Ti, ki si tako ljubil to življenje, da si neusmiljeno bičal vse, kar je oviralo in zabranjevalo njegovo udejstvovanje, Ti, ki si napovedal boj smrti, kakor še nihče od nas, si postal njena žrtev, kakor postane žrtev smrti vse, kar nosi na sebi pečat življenja.

Ko smo stali okoli Tebe, ki si ležal na mrtvaškem odru, smo začutili vse Tvoje veliko trpljenje v boju za pravico in resnico v svojih srcih, kakor še nikdar prej. Sedaj, ko si odšel od nas, nas je spreletelo in presunilo, kajti zavedli smo se, da si nas zapustil, da Te ni več med nami. Vsa Tvoja borba od »Vinjet« pa do »Podob iz sanj« je vstajala v nas, obdana od bajne gloriole večne lepote in — srečni smo bili ob tej veliki bolesti... Ti namreč živiš med nami, kakor smo živeli mi v Tebi...

Pevski zbor »Glasbeno Matica« je zapel veličastno pesem — žalostinko, srca pa so se solzila ob pretresljivih tonih poslavljajoče se pesmi. Sprevod se je pričel pomikati po blatnih cestah proti sv. Križu. Kakor je bila vsa Cankarjeva pot skozi življenje trpka in kakor so hodili njegovi junaki po klanecu življenju nasproti v blatu, tako je bila tudi njegova zadnja pot. Usoda mu je bila zvesta do konca. Pred krsto je korakala najprej deputacija železničarjev, za njo šolska mladina, dijaštvo, sokolsko in orlovo društvo z zastavami in neštevilnimi venci. Licejke so nosile z venci okrašene napise Cankarjevih del, 32 po številu, za njimi pa se je pomikal mrtvaški voz s truplom velikega pokojnika. Za krsto so se vrstili pisateljevi sorodniki, umetniki in nato številno občinstvo. Pred Narodnim gledališčem se je ves sprevod ustavil in iz Talijinega poslopja so zazveneli tragični akordi in padali kakor težki udarci na duše pogrebcev. Še enkrat se je ustavil sprevod pred kapelico ob Martinovi cesti, kjer se je razlegla pretresljiva »Gozdič je že zelen...«

V mraku je dospel sprevod na pokopališče in sanjavi mesec je razlival svojo turobno svetlobo na žalostni prizor ob odprtem grobu, kamor so položili zemeljske ostanke Ivana Cankarja. Še zadnjič je zapel pevski zbor in povečal bolest žalujočih src. Na grobu se je poslovil od dragega pokojnika njegov največji in najvernejši prijatelj pesnik Oton Zupančič; v genljivih besedah se je poslovil od svojega in narodovega ljubljena. Slovenski narod je zgubil ž njim največjega svojega sina, slovenski proletarec pa še posebej svojega velikega borca za pravico in resnico. Vse trpljenje teptanih je vzzarelo v čudoviti lepoti v njegovih delih in slovenski narod vidi v njem velikega učitelja, kakršnega še ni rodila slovenska mati. Cankar je bil velik kot umetnik, človek in učitelj. Pesnikov nagrobni govor prijatelju in pisatelju — geniju je izzvenel v bolestne besede slovesa. V imenu socialistov se je poslovil od zvestega sodruga Albin Prepeluh.

Večer je legel na grobove, pogrebci pa so odhajali potrutih src s smrtnih poljan v mesto; na Cankarjevo, z venci posuta grobnico pa je sijala sanjava mesečina in se poslavljala od njega... Spavaj sladki sen, dragi Cankar, naše duše pa se Te bodo spominjale na vekov veke. Mučenik v življenju, borec za človeške pravice, največji umetnik, ki ga je rodila naša zemlja, dragi sodrug: Z Bogom!

Umetnost in književnost.

— **Splsi Ivana Cankarja.** 1. Erotika. (Kleinmayer & Bamberg). V Ljubljani 1899. 2. Vinjete. (Bamberg). 1899. 3. Jakob Ruda. Drama v treh dejanjih. (Schwentner). 1901. 5. Za narodov blagor. Komedia v štirih dejanjih. 1901. 5. Za narodov blagor. Komedia v štirih dejanjih. (Schwentner). 1901. 6. Tuji. (Knezova knjižnica, VIII. knj.). Matica 1901. 7. Kralj na Betajnovi. Drama v treh dejanjih. (L. Schwentner). 1902. 8. Erotika. Nova izdaja. (Schwentner). 1902. 9. Na klanecu. (Knezova knjižnica, IX. knj.). Matica 1902. 10. Ob zori. (Kleinmayer & Bamberg). 1903. 11. Življenje in smrt Petra Novljana. (Knezova knjižnica, X.) 1903. 12. Križ na gori. (Knezova

knjižnica, XI. zv.) Matica 1904. 13. Gospa Judit. (Lav. Schwentner). 1904. 14. Hiša Marije Pomočnice. (Lav. Schwentner). 1904. 15. Potepuh Marko in kralj Matjaž. V mesečini. (Knezova knjižnica, XII. zvezek). Matica 1905. 16. Martin Kačur. Življenjepis idealista. (Knezova knjižnica, XII. zvezek). Matica 1906. 17. Nina. (Lav. Schwentner). 1906. 18. Krpanova kobila. (Schwentner). 1907. 19. Hlapec Jernej in njegova pravica. (L. Schwentner). 1907. 20. Alež z Razora. (»Narodna založba«). 1907. 21. Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Farsa v treh aktih. (Schwentner). 1908. 22. Zgodbe iz doline šentflorjanske. (Schwentner). 1908. 23. Novo življenje. (Knezova knjižnica, XV.) 1908. 24. Za križem. (Schwentner). 1909. 25. Kurent. Starodavna pripovedka. (Schwentner). 1909. 26. Bela krizantema. (Schwentner). 1910. 27. Hlapec. Drama v petih dejanjih. (Schwentner). 1910. 28. Volja in moč. (Schwentner). 1911. 29. Troje povesti. (Mohorjeva družba v Celovcu). 1911. 30. Lepa Vida. Drama. (Schwentner). 1912. 31. Milan in Milena. Ljubezenska pravljica. (Lav. Schwentner). 1913. 32. Podobe iz sanj. (»Nova založba«). 1917. Prevoda: Shakespeare: Založni: Hamlet, Romeo in Julija.

Narodna galerija. O. Valentin Šubic iz Poljan, brat slavnih slov. umetnikov Janeza in Jurija Šubica je obljubil, da odstopi »Narodni galeriji« vsa znamenitejša dela iz zapuščine bratov Janeza in Jurija Šubica, da se uvrste v slovensko umetniško galerijo, ko se bo otvorila. Zbirka g. Val. Šubica, ki si bo pridržal na umetniških lastninskih pravicah, obsega razen slik tudi znamenite kartone in risbe. Nadalje je neimenovana dobrotnica poklonila »Narodni galeriji« v last krasno sliko »**Marina v mraku**« dalmatinskega umetnika Vidoviča, ki je bila pred leti kupljena v Jakopičevem paviljonu.

Trunk, »Amerika in Amerikanci« Dobi se knjiga, ki nas seznanja z življenjem one države, kateri se imamo največ zahvaliti za našo svobodo. Vsi vemo, da nam je bila Amerika druga domovina. Sedaj ko nam ta ogromna vevlast vrača človeški material, ko je tisoče njenih sinov padlo na evropskih bojiščih za nas in za demokratske ideje sedaj se je treba pobliže seznaniti z njo. Knjiga vsebuje vse polno zanimivih opisov o ameriški industriji, trgovini in politiki, peča se mnogo s kulturnimi vprašanji in nudi med drugim tudi precej obširno zgodovino mlade severno ameriške države. Knjiga bi služila za krasno božično darilo in stane 17 K 60 vin. Opremljena je z ilustracijami, ki nam pojasnijo značilne poteze iz ameriškega življenja. Dobi se v Katoliški knjigarni v Ljubljani.

»Demokracija«. Izšle so štiri številke (19. do 22.) socialistične revije »Demokracija« z Wilsonovo sliko in naslednjo vsebino: Woodrow Wilson. — Fran Albrecht: In memoriam. — Pavel Fleré: Iz poglavja o naših najnujnejših nalogah. — Inženir Anton Stebi (Outlaw): Resnice in ideali jugoslovanskega problema. — Fran Erjavec: Lokalna uprava. — Fran Albrecht: Sodobne misli. — Marija Kmetova: O naših altarjih. — Brez naslova. Zbral H. P. — Dr. Viktor Adler. — Pregled: Politika. — Narodnostni problemi. — Socializem. — Narodno gospodarstvo.

VSI POLITIČNO ORGANIZIRANI se vabijo, da se zberejo jutri, v nedeljo, od 10. do 11. ure v društvenih prostorih, v Selenburgovi ulici 6. II. Blagajnik.

Zadnje vesti.

Pogajanja med Čehoslovaki in Ogrji izjalovljena.

Praga, 13. decembra. (Lj. k. u.) Posebni poročevalac »Venkova« poroča s Slovaškega: Dne 10. t. m. je dospela mešana ogrska komisija iz Požuna in Budimpešte v Malačko, da se porazgovori o prehodnih ukrepih glede politične, železniške in poštne uprave ter o zgolj vojaških vprašanjih. Kot zastopnik čehoslovaškega vojaškega poveljstva je stavljal stotnik Stuchlik edini pogoj, da se ima vojaško poveljstvo v Požunu izročiti Čehoslovakom. To zahtevo je komisija odklonila in je nato odpotovala, ne da bi prišlo do stvarnih pogajanj. Za glavno mesto Slovaškega bo najbrže izbrana Žolna.

Cene tkaninam znižajo.

Praga, 13. decembra. (Lj. k. u.) Čehoslovaški poslovni urad poroča, da so sklenili trgovci s tkanino, znižati cene za toliko, da se zednačijo s cenami na svetovnem trgu. Naprošajo ministrstvo za prehrano in trgovinsko ministrstvo, naj odpravita vse predpise, ki omejujejo trgovino s tkanino.

Spremembe v ogrskem ministru.

Budimpešta, 12. decembra. (Lj. k. u.) Ogrski kor. urad poroča: Včerajšnji ministrski svet pod predsedstvom ministrskega predsednika grofa Karolyija je začel ob desetih in trajal do štirih zjutraj. Vzel je na znanje demisijo ministra za notranje stvari grofa Teodorja Batthyanyja in vojnega ministra Barthe. Ministrom notranjih stvari je bil imenovan državni tajnik v ministrskem predsedništvu dr. Vincenc Nagy; listnico vojnega ministristva je začasno prevzel ministrski predsednik grof Karolyi, ki je poveril vodstvo tega ministristva državnemu tajniku Viljemu Böhmu. Odstopa državnega tajnika v vojnem ministristvu Kobka ministrski svet ni vzel na znanje; naprosil ga je, naj ostane na svojem mestu.

V Reki je pričel izhajati francoski dnevnik.

Reka, 13. decembra. (Lj. k. u.) Danes je pričel izhajati tukaj francoski list »Echo de Littorale«, ki ga urejajo tukajšnji Hrvatje in posadka francoskih ladij. Na Reki vlada mir in red. Po mestu skrbijo za red mešane ententne obhodne straže. Uvedena je tudi mednarodna časniška cenzura, ki že deluje. Danes je zasegla daljši članek italijanskega lista »Bilancia«.

Manifestacije v Zagrebu povodom godu kralja Petra.

Zagreb, 13. (Lj. k. u.) Povodom godu kralja Petra je bilo danes v tukajšnji pravoslavni cerkvi slovesno bogoslužje, ki so se ga udeležili zastopniki Narodnega vječa in drugih državnih oblasti ter ogromno število občinstva. Pred cerkvijo je bil postavljen bataljon srbskega vojaštva z oddelki Sokolske in Narodne straže. Po cerkvenem opravilu so vojaki z godbo odkorakali v vojašnico, na poti spremljani po zelo številni množici, ki je manifestirala za ujedinjenje naroda SHS.

Srbska skupščina odgodena za nedoločen rok.

Belgrad, 13. decembra. (Lj. k. u.) Srbska skupščina je bila prvotno sklicana na 14. t. m. Sedaj pa je odgodena na nedoločen čas. Poslej je došlo v Belgrad dobro polovico srbskih poslancev.

Regent Aleksander dobiva pozdrave.

Belgrad, 13. decembra. (Lj. k. u.) Regent Aleksander dobiva številne brzajavne pozdrave iz hrvatskih in slovenskih pokrajin. Med drugim so doslej došli brzajavni pozdravi 88 dalmatinskih občin, Rogaške slatine in Trogira.

Audijence pri regentu Aleksandru.

Belgrad, (Lj. k. u.) Danes popoldne je sprejel regent Aleksander v audijenci dalmatinskega politika Iva Grigosona. Regent je povdarjal, da cení v polni meri delovanje dalmatinskih narodnih zastopnikov. Dal se je natančno informirati o preganjanjih prebivalstva s strani Italijanov.

Publicist Milan Marijanovič v Belgradu.

Belgrad, 13. decembra. (Lj. k. u.) V spremstvu ministrskega predsednika Pašiča se je vrnil v Belgrad tudi jugoslovanski publicist Milan Marijanovič.

Kralju Petru pripravljajo v Parizu slavnosten sprejem.

Belgrad, 13. decembra. (Lj. k. u.) V Parizu pričakujejo v prihodnjih dneh kralja Pe-

tra, ki mu nameravajo kot prvemu jugoslovanskemu kralju prirediti svečan sprejem.

Aprovizacija.

Prodajalci moke se vabijo, da pridejo po nakazila za moko v mestno posvetovalnico v torek, dne 17. t. m. ob 9. uri dopoldne.

Prodaja moke, Radi božičnih praznikov se bode odvajalo od četrta 19. do vsote sobote 21. t. m. na vsako močno izkaznico po jeden kilogram moke za pecivo. Stev. 0. Kilogram moke stane 2 kroni 66 vin.

Aprovizacijske stranke se opozarjajo, da strogo pazijo na svoje izkaznice za živila, ker aprovizacija za izgubljene izkaznice vsled pomanjkanja blaga pod nobenim pogojem ne bode izdajala novih. Tudi zapadlih izkaznic ne bode zamenjavala, ker je dolžnost vsake stranke, da gre pravočasno po moko, sladkor itd.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Peteljan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA -
Stalna ulica 2-4 Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

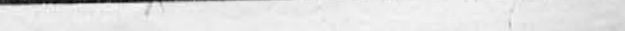
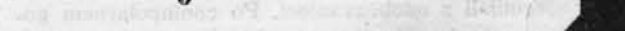
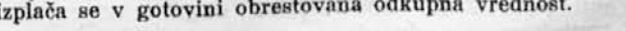
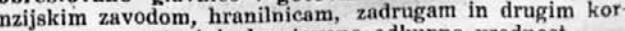
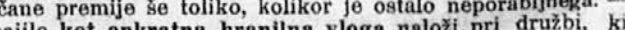
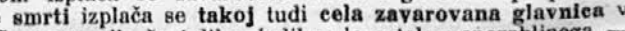
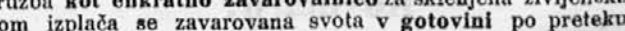
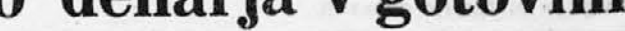
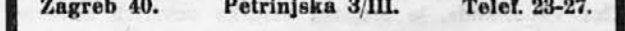
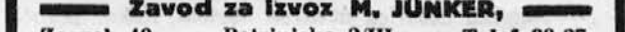
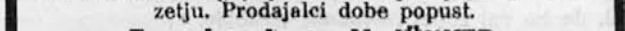
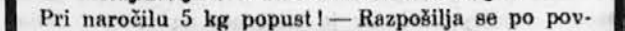
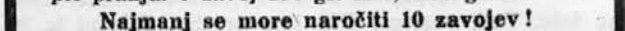
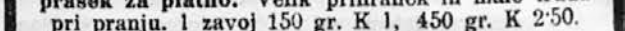
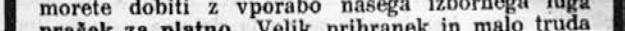
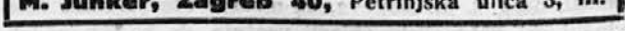
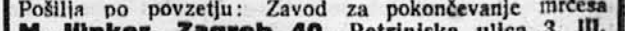
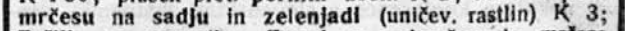
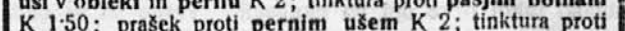
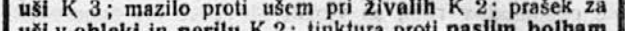
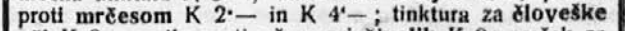
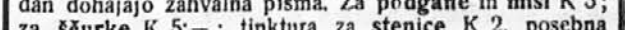
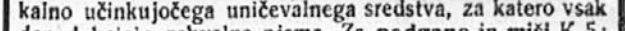

Moška in ženska dvokolesa

še s staro prevmatiko

živalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Vojna posojila mesto denarja v gotovini

sprejema po izredno visoki kurzni vrednosti podpisana družba kot enkratno zavarovalnico za sklenjena življenska zavarovanja. Proti vplačilu zavarovalnine z vojnim posojilom izplača se zavarovana svota v gotovini po preteku zavarovalne dobe za slučaj doživljenja; v slučaju prejšnje smrti izplača se takoj tudi cela zavarovana glavica v gotovini in vrhutega povrne družba od skupne vnaprej plačane premije še toliko, kolikor je ostalo neporabljenega. — Zavarovanje se pa tudi lahko sklone tako, da se vojno posojilo kot enkratna hranilna vloga naloži pri družbi, ki po preteku zavarovalne dobe izplača končno jako ugodno obrestovano glavico v gotovini. Tako zavarovanje je priporočati ne le posameznikom, temveč tudi zakladom, penzijskim zavodom, hranilnicam, zadrugam in drugim korporacijam. — Ako se zavarovanje predčasno opusti, izplača se v gotovini obrestovana odkupna vrednost.

Pojasnila daje in predloge sprejema:

Generalni zastop

zavarovalne družbe Feniks v Ljubljani, Sodna ulica št. 1.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1.000.000.

4 1 | 0 |
4 | 0

brez odbitka rentnega davka.

— Ustanovljena l. 1881. —